

הלכות התנהגות

בשעת הדחק

א. במבנה של מחלוקת שהנוקים

כל כך רבים ועמוקים עד שאין בהם צד רווח, ואין דבר שבגינו שווה לצאת בריב ומדנים.

מלבד אבדן הדעת והבריאות במידה רבה ועגמת נפש שאין לשער. ומסתכנים בעונשי שמים וכדלהלן.

ב. יש לדעת כי ברוב המקרים

אם ישתוק מעט או ינסה לכבות את האש, ירוויח בריבו, היינו שהשתיקה תהיה רק לטובתו(1). אבל לאנשים קשה להתגבר ומפסידים.

כדאי לשתוק, גם כדי להרוויח ולהיות נעלב, שהוא רווח שאין לתאר, ע"י בהערה(2).

1. באותן שנים בהם היו אנשים הקוראים לעצמם קנאים שיצאו במחאות נגד הגראי"ל, והיו שערכו הפגנות והפיצו כתבי פלסטר בגנותו, כמה מתלמידיו ביקשו רשות "להחזיר להם", אך הוא לא הסכים, אף נימק: "מלחמה נוצרת כאשר יש שני יריבים. עם צד אחד אי אפשר להלחם. אם נשתוק ולא נשיב מלחמה השערה, ישכך הענין וישוב השלום, משא"כ אם ישיבו להם, ישיבו גם הם, ולא יהיה לזה סוף". (עין סנהדרין דף ז' האי תגרא דמי לצינורא דבידקא דמיא)

ויעויין בכלי יקר פרשת כי תצא על הפסוק "ויתד תהיה לך על אנך" שהגדיל לתאר את כח השתיקה הזו בשעת מריבה, וסיים: "אמר החכם, מעולם לא חירפני אדם, כי אם פעם אחת, פירוש, שלא השיב למחרפו, ועל ידי זה השתיקו, כי לא חזר לחרפו שנית ... וזה עיקר כלי זיינו של אדם. כי בשתיקה ינצח ולא כשישיב לו"

מי שמוח בקודקדו שישמח בכיזינות

2. ומרגליה בפומיה דהגראי"ל מה שכתב בשערי קדושה ז"ל "ואם עיני שכל היה לך לחפש מי שיעצרך, כי חיים אתה מכניס לך". ובכך זוכה לכפרת עונות רבה.

ג. אמרו כי לא תקום עוד כזו
 מחלוקת שצד אחד צודק
 לחלוטין והצד השני לא
 צודק לגמרי, אלא תמיד יש
 מעט צדק בטענה לכל אחד
 מהצדדים (4). וגם משום כך
 לבד, כמה ראוי להתרחק
 מהמחלוקת.

בהקדמה אות כ"ה, כי לכל אבן יש
 שר בפני עצמו וכאשר שני אבנים
 מתחברים יחד, מתבטל שר אחד,
 וכאשר מחלקים אבן אחת לשניים
 נוסף שר על האבן הנוספת).

ב. יהודי ישיש נכבד, הרבה לצאת
 במחאות פומביות, והיה נראה שכוונתו
 לטובה, אך באמת טעה בכמה
 ממחאותיו, ובמקרים בודדים הצליח
 לגרום למחלוקת ומדנים, הגר"ח

אמר אז בכאב: הוא פעם ביקר אצלי, ועמדתי על טבעו, כי הוא חושב שכל
 מה שהוא מבין זו האמת. (ומכך נגרמים מריבות, כאשר הוא המבין בלבד,
 והוא בלבד יודע ומכיר את נקודת האמת).

4. כן אמרו בשם האלשיך על הפסוק "ולא יהיה כקרח וכעדתו", וכי רק
 במחלוקת קרח צד אחד היה צודק במאה אחוז והצד השני טעה במאה
 אחוז. והנה גם במחלוקת זו נסחפו ונפלו ומעשה שטן הצליח.

תירוצים ופלפולים של בעלי מחלוקת

הגר"ח נשאל מדוע לא יכלו בני ישראל להוכיח לחולקים על משה, כי קורח
 אינו צודק וכי הוא 'בעל מחלוקת', מכך שה'מן' ירד בפתח של משה רבנו
 ע"ה ולקורח מסתמא ירד רחוק, וכמבואר ביומא ע"ה א' "צדיקים ירד על
 פתח בתיהם בינונים יצאו ולקטו רשעים שטו ולקטו".

בתחילה השיב הגר"ח כי יתכן שחילוק צדיקים ורשעים, לגבי המן הוא לעניין
 דיני המן, ולא לגבי מצוות אחרות, ורשע, אם נשמר בדיני המן, המן היה יורד
 לו על פתח ביתו, אך הוסיף: ומכל מקום, לא צריך להגיע לכל זה, כי לבעל
 מחלוקת לא יועילו גם כאלו הוכחות ויהיו לו תירוצים על כל דבר להסביר
 הכל... (א.ה. כי הם יאמרו, אדרבה, הסיבה שהמן לא ירד לו קרוב, כיון שלא
 פועל מספיק בתחבולות נגד משה ואהרון ולכן נענש) בהזדמנות אחרת
 הוסיף הגר"ח לתרץ כי ב"שבט מוסר" כתוב כי באותו יום של מחלוקת קרח
 ועדתו לא ירד מן. ועד אותו יום הרי היה צדיק, אם כן, לא יכלו להביא מכך